

Verdieping bij casus 1: 'Een afgekeurd onderzoek'

Zorg als MZ dat je altijd in het belang van de gehele instelling spreekt. Incidenten waar je je persoonlijk bij betrokken voelt mogen niet je rol als MZ lid beïnvloeden. In alle voorkomende incidenten hoort de verwijzing naar een verantwoordelijke medewerker in de instelling duidelijk en te vinden te zijn en hoort het incident volgens bestaande protocollen te worden benaderd.

Zijn die protocollen en/of verwijzingen er niet, zijn ze niet duidelijk of niet te vinden, dan is dat een taak van de instelling om die in het leven te roepen. De MZ kan iets dergelijks naar aanleiding van een incident wel agenderen bij de instelling via bijvoorbeeld de instellingsbrede medezeggenschapsraad.

Nog vrij onbekend is dat veiligheidsbeleid en risicomanagement onderdeel zijn van advies en/of instemming van de MZ. De instelling werkt met risicomanagement op basis van financiële risico's om de continuïteit van de instelling te waarborgen (dan gaat het bijvoorbeeld over imago, werkdruk, ongevallen). Daarnaast hebben hoger onderwijsinstellingen allemaal een veiligheidsbeleid, van oudsher vanuit verschillende thema's zoals Arbo, gebouwveiligheid en BHV. Niet alleen voor de continuïteit van de organisatie, maar ook voor het borgen van een veilig werk- en leerklimaat.

Tegenwoordig zijn ook internationalisering, fraude, privacy en cybersecurity veiligheidsthema's. Complexe veiligheidsvraagstukken hebben ertoe geleid dat de benadering van veiligheidsvraagstukken meer integraal geworden is omdat de verschillende veiligheidsthema's elkaar meer beïnvloeden. Om de governance te kunnen versterken is enige kennis van risico's en veiligheidsthema's wel een vereiste.

In deze casus spelen onderstaande risico's een rol voor de instelling:

1. Beperking van de academische vrijheid,
2. Sociale onveiligheid van de student/bedreiging van een veilig leerklimaat,
3. Bedreiging van de continuïteit van de instelling: Imagoschade.

Wat zijn eigenlijk risico's en hoe kun je de risicoreflex ontwijken als er bedreigingen zijn? Risico wordt beschreven als de kans dat een omstandigheid kan voorkomen of een incident kan plaatsvinden, keer de impact die de gevolgen van de omstandigheden of het incident heeft op de instelling.

We denken bij hoger onderwijs dan aan de mogelijke negatieve invloed op het veilige werk- en leerklimaat of op een beperking op het uitvoeren van de kerntaken, of een beperking op de continuïteit van de instelling. Een risico kan zelden voorkomen maar een grote impact hebben (zoals brand) terwijl risico's die weinig voorkomen mogelijk een kleine impact hebben, zoals kleine diefstallen.

Hoe met dergelijke risico's wordt omgegaan, of ze geaccepteerd worden en of er op gestuurd wordt hangt van veel factoren af. Hoe kostbaar zijn de gevolgen, zijn ze te

verzekerden en zijn ze een bedreiging voor het imago? Past het nemen van de risico's bij de aard en de identiteit van de instelling, bij de waarden die een fundament zijn voor de visie en missie en leven die waarden?

Sturen op risico's en dreigingen kan door het maken van veiligheidsbeleid op allerlei terreinen. Wat een gevaar voor veiligheid kan zijn is de risicoregelreflex; een impulsieve interventie na een incident met grote impact. Een interventie die niet gebaseerd is op een analyse maar die gebaseerd is op angst, op beperking van schade op dat moment om te voorkomen dat de maatschappelijke opinie vindt dat er niet voldoende wordt gedaan.

Zoals gezegd, het is nooit aan de MZ om het incident te onderzoeken. Dat is een taak van de vertrouwenspersoon bij wie de student (en medewerker) een situatie van sociale onveiligheid kan melden. De vertrouwenspersoon analyseert de situatie en geeft advies.

Sociale veiligheid en integriteit zijn thema's die horen bij het risicoprofiel dat je kunt maken van een instelling als je wilt weten waar de grootste bedreigingen van een instelling liggen. Op dit moment wordt op veel instellingen gewerkt aan integriteitsbeleid en aan sociale veiligheid. Het Platform IVHO heeft daarvoor onder andere een e-learning zorgwekkend gedrag ontwikkeld. Er wordt op dit moment gewerkt aan een e-learning polarisatie.

De komende jaren zal er ook nog veel ontwikkeld worden op dit gebied. Het belangrijkste is echter dat ingewikkelde onderwerpen als sociale veiligheid, integriteit en academische vrijheid onderwerp van gesprek kunnen en mogen zijn en dat de vragen hierover gesteld mogen worden.